

Urszula Płowiec

Wyższa Szkoła Ubezpieczeń i Bankowości w Warszawie

EWOLUCJA STRATEGII LIZBOŃSKIEJ – WYZWANIA DLA POLSKI

1. Zgodnie z pierwotnymi założeniami Strategii lizbońskiej przyjętymi przez Radę Europejską w marcu 2000 r. [7; 9; 10] Unia Europejska miała się stać w latach 2000-2010 najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką na świecie, opartą na wiedzy, zdolną do trwałego rozwoju, tworzącą większą liczbę lepszych miejsc pracy oraz charakteryzującą się większą spójnością społeczną, a także (po postanowieniach przyjętych w Goeteborgu w 2001 r.) dbałością o równowagę środowiska.

Zamiary Unii były więc bardzo ambitne. Będąc w końcowej fazie realizacji unii gospodarczo-walutowej, Unia Europejska zamierzała rywalizować ze Stanami Zjednoczonymi, krajem szybciej rozwijającym się i o wyższym poziomie dochodu na mieszkańca (por. zał. 1). Zwraca uwagę bezprecedensowo szeroki zasięg zamierzeń zawartych w tej strategii. Jej realizacja bowiem wymagała głębokich reform nie tylko gospodarki, ale i społeczeństwa. Osiągnięciu tych zamiarów miała służyć realizacja kilku podstawowych kierunków działań:

- po pierwsze, dynamizowanie gospodarki przede wszystkim dzięki rozwojowi szeroko interpretowanej wiedzy (tj. nakładom na badania i rozwój (B + R), kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego, rozwojowi edukacji) oraz uelastycznieniu rynku pracy;
- po drugie, rozszerzenie jednolitego rynku europejskiego na kolejne sektory usług (liberalizacja sektora gazu i elektryczności, usług telekomunikacyjnych, lotniczych, finansowych) i odpowiednie do tej liberalizacji umacnianie spójności społecznej;
- po trzecie, rozwijanie proekologicznych zachowań społeczeństwa i decydentów w zakresie spraw gospodarczych.

Można więc uznać, że Strategia lizbońska była kompleksowym programem zwiększenia zdolności konkurencyjnej krajów Unii (gospodarek i społeczeństw), tj. zdolności do trwałego, długookresowego rozwoju zrównoważonego w trzech wymiarach: gospodarczym, społecznym i ekologicznym. Dzięki temu PKB Unii miał rosnąć 3% rocznie.

Bardziej szczegółowe informacje o ilościowych wskaźnikach Strategii są przedstawione w załączniku 2.

2. Po upływie pięciu lat postęp w realizacji Strategii jest za mało satysfakcjonujący¹. Zamiast oczekiwanego 3-procentowego tempa wzrostu, w latach 2000–2003 PKB Unii rósł średnio 1,7% rocznie. Co więcej, w 1995 r. wydajność robotników w Unii liczona na 1 godz. była tylko o 3% niższa od osiągniętej w Stanach Zjednoczonych, a w 2005 r. różnica ta wzrosła czterokrotnie, do ok. 12%.

Jest to związane z pozytywnym skądinąd wzrostem w latach 1999–2003 liczby miejsc pracy netto dla 6,5 mln osób, co spowodowało zwiększenie stopy zatrudnienia z 62,5 do 64,4%. Ponieważ jednak były to miejsca w sektorach nie najbardziej efektywnych, spadła wydajność na 1 zatrudnionego. Osiągnięcie pożądanej stopy zatrudnienia w 2010 r. na poziomie 70% wymagałoby w tej sytuacji tempa wzrostu wydajności w wysokości 1,5%, co jest nierealne (tab. 1).

Tabela 1. Podstawowe wskaźniki gospodarcze UE i USA w latach 1999 i 2003 (USA = 100)

Wskaźniki	1999	2003
PKB/c wg siły nabywczej	70,3	71,1
Stopa zatrudnienia	87,4	92,2
Przepracowane godziny/robotnika	87,5	88,2
Produktywność pracy/godz.	91,9	87,5
Wzrost zatrudnienia w mln osób	-	6,5

Źródło: [1; 8].

Tak więc wykonanie dwóch podstawowych wskaźników zawartych w Strategii jest niezadowolające. Stworzono jednak warunki do pewnej poprawy konkurencyjności Unii, tj. zliberalizowano rynek energii, telekomunikacji, usług finansowych, a ponadto są znaczne osiągnięcia w informatyzacji społeczeństw.

Słabościami Strategii okazały się: nieprzygotowanie społeczeństw Unii do wyzweń (zwiększenie liczby godzin pracy, zmniejszenie jej kosztów, ustawiczne kształcenie); nieprzygotowanie rządów do tworzenia nowych miejsc pracy; dominacja interesów narodowych nad unijnymi; osiąganie celów za pomocą tzw. otwartej metody koordynacji, tj. głównie perswazji ze strony Unii, a także konieczność jedności Rady przy podejmowaniu decyzji w sprawie większości niezbędnych reform.

¹ Ocena taka wynika zarówno z pierwszego, jak i z drugiego raportu Wima Koka sporządzonego dla Komisji Europejskiej, por. [2; 4], a także z dokumentu [8].

3. W pierwszej połowie obecnej dekady przed Unią stanęły wyzwania fundamentalne – zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Te pierwsze to przede wszystkim starzenie się społeczeństw. Szacuje się, że tzw. stopa zależności starego wieku, tj. relacja ludności w wieku ponad 65 lat do ludności w wieku 15-64 lat (a więc w wieku produkcyjnym) ma wzrosnąć w UE-15 dwukrotnie – z 24% w 2000 r. do 49% w 2050 r. Jeśli uwzględnimy, że nie wszyscy ludzie w wieku produkcyjnym pracują, to obciążenie pracujących starszymi osobami będzie jeszcze większe [4].

Wyzwania zewnętrzne natomiast to – oprócz utrzymującej się dominacji Stanów Zjednoczonych – coraz silniejsza konkurencja ze strony Chin² i Indii³, i to nie tylko w zakresie wyrobów pracochłonnych, ale w coraz szerszym wymiarze w odniesieniu do produktów o zaawansowanej technologii (IT).

W tej sytuacji rozwój Unii oparty na wiedzy ma podstawowe znaczenie dla wzrostu produktywności niezbędnego do skompensowania malejącej liczby ludności zdolnej do pracy i dla zachowania europejskiego systemu społecznego. Nieuniknione jest więc dalsze reformowanie Unii pod kątem zwiększenia jej zdolności konkurencyjnej.

Pojawiają się też pytania, czy Europa jest w stanie konkurować w epoce globalizacji, a także opinie, że jest to ugrupowanie o schyłkowej cywilizacji. Prowadzi to do wniosku, że kompleksowa reforma Unii jest obecnie bardziej konieczna niż w okresie tworzenia Strategii lizbońskiej i gdyby nie było takiej strategii, to teraz niewątpliwie trzeba by ją wymyśleć.

4. Próba sprostania tej konieczności jest znowelizowana Strategia lizbońska przyjęta przez Radę Europejską na posiedzeniu w dniach 22-23 marca 2005 r. [3]. Jej istotą jest bardziej skuteczne i skoncentrowane osiąganie dwóch wiodących celów, tj. ożywienia wzrostu gospodarek i zatrudnienia dzięki ustaleniu partnerstwa Unii z jej krajami członkowskimi. Przyjęcie takich celów to konieczność, nie jest ono zaskoczeniem. Natomiast nowością – należy oczekiwać, że pozytywną – jest przyjęcie metody partnerstwa w realizacji Strategii, zamiast dotychczas stosowanej metody otwartej koordynacji.

Drogą do osiągnięcia tych celów ma być zwiększenie potencjału wzrostu, produktywności i spójności społecznej poprzez nadanie podstawowego znaczenia

² W 2003 r. wartość eksportu Chin wyniosła 438 mld USD, stały się one czwartym eksporterem świata; eksport stanowił 31% PKB; udział IT w eksporcie do UE wyniósł 15%; w 2003 r. na Chiny przypadło 17% światowego rynku tkanin i odzieży. WTO przewiduje, że za 3 lata ten udział wzrośnie powyżej 50%. Chiny są określane jako *fabryka świata*; nadchodzi więc wielki wstrząs gospodarczy. Por. [6; 11; 12].

³ W stanie Karnaka, ze stolicą Bangalore, istnieje Instytut Nauk Ścisłych traktowany jako centrum doskonałości i światowej klasy uniwersytet. Jest też w tym stanie 77 wyższych szkół inżynierskich (*colleges*) kształcących rocznie ponad 29 tys. absolwentów. Szacuje się, że w latach 2004-2008 liczba pracowników w sektorze IT w Indiach wzrośnie z ok. 900 tys. do ok. 4 mln, wartość eksportu oprogramowania i usług z 17 mld USD do ok. 60 mld USD, a jego udział w PKB z 4 do 7% [13].

wiedzy, innowacjom i optymalizacji kapitału ludzkiego. Znowelizowana Strategia ma nadal mieć trzy wymiary: gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Realizacji tych zamierzeń będą też służyły odpowiednie ustalenia wprowadzone do perspektywy finansowej Unii na lata 2007-2013, a także do Paktu Stabilizacji i Wzrostu [5].

4.1. Jeśli chodzi o utrzymanie wzrostu gospodarczego dzięki rozwojowi gospodarki opartej na wiedzy, to uznano, że podstawowym problemem jest transpozycja wiedzy w wartość dodaną (a więc sprzedaż nowych i zmodernizowanych produktów) i utworzenie dzięki temu większej liczby lepszych miejsc pracy. Dlatego też utrzymano wymóg przeznaczenia 3% PKB na B + R. Pośrednie etapy dochodzenia do tego poziomu mają być wyznaczone przez kraje członkowskie i realizowane m.in. dzięki zachętom podatkowym dla prywatnych inwestycji, efektywności inwestycji publicznych oraz zmodernizowanemu zarządzaniu w instytucjach badawczych i uniwersytetach. Ponadto oczekuje się, że Siódmy Ramowy Program Badań ożywi europejski obszar badawczy, zwłaszcza że ma być powołana Europejska Rada Badawcza.

W odniesieniu do innowacji przyjęto zadania przede wszystkim dla krajów członkowskich, ale też dla Unii. Kraje członkowskie mają rozwinąć politykę innowacyjną poprzez:

- mechanizm wspierania innowacyjnych małych i średnich przedsiębiorstw (zwłaszcza stosujących zaawansowane technologie),
- promowanie wspólnych badań przedsiębiorców i uniwersytetów,
- poprawę dostępu przedsiębiorstw do kapitału wysokiego ryzyka,
- ukierunkowanie zamówień publicznych na innowacyjne produkty i usługi,
- rozwój partnerstwa dla innowacji oraz innowacyjnych centrów na poziomie regionalnym i lokalnym.

Unia natomiast ma stworzyć Wspólnotowy Program Konkurencyjności i Innowacyjności wspierający finansowanie innowacyjnych MŚP, sieć przedsięwzięć innowacyjnych oraz regionalne i europejskie sieci innowacji. Wsparcia projektom B + R ma udzielać również Europejski Bank Inwestycyjny, wykorzystując fundusze Wspólnoty jako dźwignię dla udzielanych pożyczek. Ponadto na badaniach i innowacjach będzie skoncentrowana inicjatywa "i2010", służąca szerokiemu wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) w usługach publicznych, MŚP i gospodarstwach domowych.

Doceniając rolę ochrony środowiska, Rada Europejska zaleciła, jako pilny, program rozwoju ekoinnowacji i ekotechnologii, szczególnie dla sektora energii i transportu. Tego typu innowacje powinny być wspierane w MŚP, a także przy realizowaniu zamówień publicznych. Ponadto Rada przyjęła jako cel powstrzymanie do 2010 r. strat biologicznej różnorodności.

4.2. W celu ożywienia wzrostu krajów Unii konieczne jest także dokończenie budowy jednolitego rynku oraz uczynienie otoczenia regulacyjnego bardziej przyjaznym dla przedsiębiorców. Równocześnie jednak podkreśla się konieczność roz-

wijania ich poczucia społecznej odpowiedzialności. Dlatego też Rada przede wszystkim:

- wezwała kraje do większej transpozycji dyrektyw do ich prawa (ocenia się, że większość krajów nie wykonała założeń Strategii w tym zakresie),
- wyraziła pogląd, że wewnętrzny rynek usług ma być w pełni operacyjny (jako istotny element konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki), a jednocześnie ma być zachowany europejski model społeczny,
- stwierdziła, że jakakolwiek umowa dotycząca REACH (tj. propozycji dyrektywy w sprawie obligatoryjnej rejestracji ok. 30 000 szeroko stosowanych chemikaliów) musi godzić ochronę środowiska i zdrowia z potrzebą promowania konkurencyjności europejskiego przemysłu, ze szczególnym uwzględnieniem zdolności MŚP do innowacji,
- wezwała kraje Unii do dalszego redukowania ogólnego poziomu pomocy państwa, a zarazem do jej kierowania na cele horyzontalne (takie jak B + R, optymalizacja kapitału ludzkiego oraz redukovanie zróżnicowania regionów),
- podtrzymała swoje stanowisko nieprzychylnie rozwojowi administracyjnych obciążeń dla przedsiębiorstw i wezwała Radę i Komisję do opracowania jeszcze w 2005 r. metody pomiaru obciążeń administracyjnych przedsiębiorstw, a także analizy ich wpływu (*impact-analysis system*) na biznes,
- wezwała kraje do ograniczania bankructw firm, wprowadzania punktów jedno-razowych kontaktów (*one-stop contact point*) z urzędami, ułatwienia dostępu firm do kredytu, mikropożyczek, a także do opracowania – wspólnie ze wszystkimi zainteresowanymi partnerami społecznymi – pożądaných metod racjonalizacji wzajemnej współpracy,
- zaapelowała do krajów Unii o priorytetowe potraktowanie rozwoju sieci inwestycji w sektorze transportu i energii, zwłaszcza w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Ponadto Rada Europejska zobowiązała się do nakłaniania Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego do finansowego wspierania innowacyjnych MŚP (odgrywania roli „aniołów” biznesu).

4.3. Jeśli chodzi o drugi człon modyfikowanej strategii, tj. o wzrost zatrudnienia, to w ocenie Rady Europejskiej najskuteczniejszym sposobem podtrzymania obecnego poziomu ochrony społecznej jest wzrost zatrudnienia i wydłużenie okresu pracy połączone z reformą systemów opieki społecznej. Bardziej szczegółowe opracowanie na ten temat Komisja ma przedłożyć na jesienną sesję Rady Europejskiej.

Rada Europejska oczekuje, że cele pełnego zatrudnienia, jakości pracy, jej wydajności i społecznej spójności znajdują odzwierciedlenie w jasnych i mierzalnych priorytetach. Chodzi przede wszystkim o możliwość rzeczywistego wyboru pracy dla każdego, o przyciągnięcie większej liczby ludzi do pracy, poprawę adaptacyjności pracowników, inwestowanie w kapitał ludzki, modernizowanie

opieki społecznej, promowanie równości szans pracowników oraz społecznego włączenia (*social inclusion*) ludzi. Sprawą podstawową w tym zestawie zamierzeń jest przyciągnięcie większej liczby ludzi do rynku pracy dzięki aktywnej polityce zatrudnienia (ułatwianie godzenia pracy z życiem rodzinnym, rozwijanie strategii aktywnego starzenia się, ograniczanie szarej strefy pracy, tworzenie miejsc pracy na wsi, w ochronie środowiska, uelastycznienie systemu pracy w przedsiębiorstwach).

Rada Europejska uznała kapitał ludzki za najważniejszy zasób Unii. Dlatego w jej ocenie kraje członkowskie powinny:

- podnieść ogólny poziom edukacji i ograniczyć liczbę uczniów wcześniej opuszczających szkołę,
- stworzyć możliwość ustawicznego kształcenia się dla wszystkich w szkołach, w firmach, a także dla pracujących w gospodarstwach domowych; szczególna uwaga ma być zwrócona na kształcenie nisko kwalifikowanych pracowników oraz zatrudnionych w MŚP; Komisja Europejska ma wkrótce opracować w tej sprawie odpowiedni program, zawierający także nowe formy podziału kosztów ustawicznego kształcenia.

Ma być też utworzony europejski obszar edukacyjny dzięki zachęcaniu do geograficznej i zawodowej mobilności, propagowaniu Europass, przyjęciu w 2005 r. dyrektywy o uznawaniu kwalifikacji zawodowych, a w 2006 r. europejskich ram kwalifikacyjnych.

Ponadto, ponieważ trwały wzrost wymaga większego dynamizmu demograficznego, Rada przyjęła Europejski Pakt Młodości jako integralną część Strategii lizbońskiej. Ma on zapewnić mobilizację instytucji i zbieżność inicjatyw zmierzających do pomocy młodym ludziom. Do ich podjęcia jest zobowiązana zarówno Unia, jak i państwa członkowskie.

4.4. W celu skuteczniejszej koordynacji realizowania Strategii lizbońskiej konieczne jest – w ocenie Rady Europejskiej – usprawnienie zarządzania. Dlatego postanowiono działać w trzyletnim cyklu.

Punktem wyjścia będzie syntetyczny dokument Komisji („strategiczny raport”) rozważany następnie w odpowiednich składach Rady i dyskutowany na wiosennym posiedzeniu Rady Europejskiej, która ustali polityczne wytyczne dla gospodarczej, społecznej i ekologicznej sfery strategii.

Na tej podstawie Rada przyjmie „zintegrowane wytyczne” składające się z dwóch części, tj. wytycznych szerokiej polityki gospodarczej (obejmujące problemy makro i mikro) oraz wytycznych w sprawie zatrudnienia.

Zintegrowane wytyczne będą podstawą do opracowania przez kraje członkowskie, na ich własną odpowiedzialność, programów narodowych reform dostosowanych do ich własnych potrzeb i specyfiki sytuacji. W celu koordynacji działań dotyczących tych programów kraje mogą powołać narodowego koordynatora ds. Strategii lizbońskiej. Komisja ze swej strony opracuje Lizboński Program Wspól-

noty zawierający wszystkie działania podjęte na szczeblu Wspólnoty w interesie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

Opracowane przez kraje raporty, uzupełniające wspólnotową Strategię lizbońską, będą co roku grupowane przez Komisję w jednym dokumencie, zawierającym wyszczególnienie działań przedsięwziętych w minionym roku w celu wykonania narodowych programów. Pierwszy taki dokument będzie przedłożony jesienią 2006 r.

Na podstawie corocznych raportów Komisji Rady Europejskiej będzie dokonywała każdej wiosny przeglądu dokonań i decydowała o niezbędnych dostosowaniach w zintegrowanych wytycznych.

Pod koniec każdego trzyletniego cyklu będą nowelizowane zarówno zintegrowane wytyczne, narodowe programy reform, jak i wspólnotowy Program Lizboński. W 2005 r. cykl rozpocznie się w kwietniu od przedłożenia przez Komisję zintegrowanych wytycznych opracowanych zgodnie z wnioskami z posiedzenia Rady Europejskiej w dniach 22-23 marca 2005 r. Kraje natomiast mają opracować swoje narodowe programy reform na jesień 2005 r.

4.5. Rada Europejska podkreśliła, że postanowienia Strategii lizbońskiej powinny być wykonywane w sposób respektujący ochronę środowiska. Dlatego na jej posiedzeniu w czerwcu 2005 r. ma być podjęta deklaracja w sprawie głównych zasad tej ochrony. Stanie się ona podstawą do opracowania bardziej ambitnej strategii ochrony środowiska zawierającej cele, wskaźniki oceny i skuteczne procedury nadzoru. Strategia taka ma być przyjęta pod koniec 2005 r.

Należy oczekiwać, że stanie się ona częścią Strategii lizbońskiej.

4.6. Nowa Strategia lizbońska – w sytuacji zwiększonych zewnętrznych i wewnętrznych wyzwań stojących przed Unią oraz postępu realizacji jednolitego rynku wewnętrznego – jest skoncentrowana na dwóch zasadniczych celach, tj. na wspieraniu rozwoju gospodarki opartej na wiedzy oraz wzrostu zatrudnienia. Charakterystyczną cechą nowej Strategii, rokującą większe szanse jej realizacji, jest partnerstwo (w odniesieniu zarówno do zamierzeń, jak i do realizacji) między Unią a jej krajami członkowskimi, a więc współtworzenie programów i współodpowiedzialność za ich realizację. W tej nowej konfiguracji kraje Unii odgrywają dla własnego dobra – bardziej aktywną rolę. Trzeba też wskazać, że ocena dokonań i koordynacja działań będą bardziej operatywne ze względu na postanowienie *a priori* o trzyletnim cyklu kompleksowej weryfikacji dokonań.

Reasumując, należy stwierdzić, że słabe wykonywanie pierwotnych założeń Strategii lizbońskiej w latach 2000-2005 i konieczność zmiany nie celów, a metod jej realizacji świadczy o głębokim kryzysie instytucjonalnym w Unii Europejskiej. Pięcioletni okres doświadczeń w dostosowywaniu się krajów Unii do nasilających się wyzwań, zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych, uprawnia do postawienia pytania, czy Unia, w jej obecnym kształcie instytucjonalno-prawnym i przy obecnym poziomie świadomości społeczeństw o tych wyzwaniach, jest w stanie im sprostać.

Można bowiem interpretować postanowienia pierwotnej Strategii jako mało udaną próbę obrony europejskiego systemu społecznego, polegającej na perswadowaniu rządów konieczności zwiększenia godzin pracy w miesiącu i lat pracy ludzi w wieku produkcyjnym, a równocześnie ograniczania płacy pracowników. Istnieje jednak konflikt interesów między rządzącymi a rządzonymi. Rządzący, dążąc do utrzymania władzy i sprzyjania bieżącym interesom wyborców, lekceważą rzeczywiste długofalowe potrzeby społeczeństw, o które powinni dbać.

Można również interpretować postanowienia nowej Strategii jako próbę wprowadzenia konkurencji między rządami krajów członkowskich w zakresie kształtowania zdolności konkurencyjnej krajów w epoce globalizacji.

Można wreszcie sądzić, że nowa Strategia to krok w kierunku myślenia o wprowadzeniu wspólnej polityki społecznej w Unii.

Trzeba też przyznać, że rozszerzenie Unii o 10 krajów zmusza UE do przyspieszenia działań na rzecz poprawy zdolności konkurencyjnej krajów członkowskich, a więc będzie miało pozytywny wpływ na ich zdolność dostosowawczą. Na razie jednak nowe kraje członkowskie są traktowane jako sprawcy zagrożeń istniejącego systemu opieki społecznej w krajach UE-15.

5. Z przedstawionych założeń odnowionej Strategii lizbońskiej płyną dla Polski liczne wnioski merytoryczne i organizacyjne dotyczące kierunków i metod poprawy konkurencyjności kraju.

Podstawowe wyzwania stojące przed Polską – tj. wysoki, trwały wzrost gospodarczy i wzrost zatrudnienia – są takie same jak stojące przed „starymi” krajami Unii, dla których była opracowana pierwotna Strategia lizbońska. W przypadku Polski jednak skala wyzwań jest większa ze względu na opóźnienie rozwoju kraju, o czym świadczy stopa bezrobocia, stopa zatrudnienia, udział w PKB nakładów na B + R (załącznik 3). Polska powinna więc być żywotnie zainteresowana solidnym opracowaniem narodowej Strategii lizbońskiej na lata 2006-2008 oraz na lata 2007-2013 ze względu na taki horyzont wspólnotowej perspektywy finansowej.

Dlatego też domaganie się przez Unię programowania rozwoju kraju w średnim i długim okresie należy uznać za niezmiernie pozytywne, chociaż wymaga to utworzenia specjalnych służb i instytucji.

- Niezależnie od aktualnego tempa rozwoju kraju Unia domaga się dbałości o zabezpieczenie długookresowych źródeł wzrostu, co także jest pozytywne; w tej sytuacji rozwój gospodarki opartej na wiedzy staje się bezdyskusyjnym imperatywem i najwięcej zaleceń Unii dotyczy tego kierunku działań;
- Strategia lizbońska ma być zintegrowanym programem działań obejmującym również polityki makroekonomiczne (założenia Paktu Stabilizacji i Wzrostu), zatrudnienia i reform strukturalnych; oznacza to, że Polska, realizując założenia NSL, musi jednocześnie obniżać deficyt i zadłużenie finansów publicz-

nych, a także realizować inne reformy strukturalne (np. służby zdrowia, ubezpieczeń);

- Szczegółowość wymagań Unii co do kierunków poprawy konkurencyjności krajów członkowskich jest tak duża, że autonomiczne działania krajów będą jedynie uzupełnieniem i dostosowaniem ogólnych wymagań do szczególnych warunków.
- Wśród autonomicznych kierunków poprawy zdolności konkurencyjnej Polski w krótkim i średnim okresie trzeba wymienić przede wszystkim rozwój samorządności regionów i polityki regionalnej, reformę sądownictwa, rozwój infrastruktury drogowej, dogłębne zweryfikowanie przyczyn słabości inwestycji publicznych i prywatnych oraz wprowadzenie autentycznego rachunku efektywności spożytkowania środków publicznych (w tym na zwalczanie bezrobocia i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw).

Załącznik 1. Obszar euro na tle gospodarki USA

Wyszczególnienie	Obszar euro	USA
PKB w mld USD (1999)	6491	9191
Tempo zmian PKB w cenach stałych		
1999	2,5	4,2
2000	3,5	5,2
Ludność w mln osób (1999)	291,5	273,1
PKB na mieszkańca w USD	22 272	33 654
Wydatki rządu w % PKB		
1999	46,8	30,0
2000	45,0	29,3
Tempo zmian nakładów inwestycyjnych w %		
1999	5,4	9,2
2000	5,0	9,0
Deflator PKB		
1999	1,2	1,5
2000	1,2	2,1
Stopa bezrobocia		
1999	9,9	4,2
2000	9,0	4,0
Saldo handlowe w mld USD		
1999	110,5	-345,6
2000	74,5	-450,9
Saldo bilansu obrotów bieżących w % PKB		
1999	0,4	-3,6
2000	0,0	-4,3

Źródło: OECD Economic Outlook No 68/2000 oraz „Rocznik Statystyczny” 2001.

Załącznik 2. Strategia lizbońska – zamiary

	Stan wyjściowy	Stan docelowy
	2000 r.	2010 r.
Tempo wzrostu PKB		3%
% populacji czynnej zawodowo (15-64 lat)	63,2 ¹	70
– kobiety	52,8	60
– starsi pracownicy (55-63 lat)	37,2	50
Wydatki na B + R (jako % PKB)	1,87	3,0
% osób wcześniej opuszczających szkołę (powyżej 15 lat)	18,7 ²	9,4 ³
% osób objętych kształceniem ustawicznym	8,2	12,5
% szkół z dostępem do Internetu	89	100 w 2002 r.
Redukcja gazów cieplarnianych w stosunku do 1992 r. (protokół z Kioto)		8%
% energii odnawialnej w całkowitym zużyciu	6	22
Redukcja odpadów nierecyklingowanych	-	o 20%
Zahamowanie niszczenia bioróżnorodności		
Liberalizacja rynków		
– finansowego		2005
– transgraniczne przesyłanie energii		10% w 2005
– lotniczego (<i>single sky</i>)		2004
– telekomunikacyjnego		2009
– przesyłania listów		2007
– elektryczności i gazu		
• dla przedsiębiorstw		1.07.2004
• dla indywidualnych odbiorców		1.07.2007

¹ 64,3% w 2002 r.; w okresie 2000-2004 odnotowano 6 mln nowych miejsc pracy.

² 17,2% młodych Europejczyków w wieku 15 lat nie ma minimum umiejętności pisania, czytania, liczenia (w Portugalii ok. 40%).

³ Szacuje się, że dodatkowy rok w szkole powoduje wzrost produktywności o 6,2%.

Załącznik 3. Cele Strategii lizbońskiej i ich realizacja – podstawowe wskaźniki strukturalne (UE-Polska)

Lp.	Obszar/wskaźnik	Cel Strategii lizbońskiej 2010	UE				Polska	
			UE -15		UE - 25		2000	2003
			2000	2003	2000	2003		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	Ogólna sytuacja gospodarcza							
	– średnie tempo wzrostu PKB (w %) ^{a)}	3%	1,7		1,8		2,6	
	– wydajność pracy – UE-15=100 ^{b)}		100,0	100,0	92,4	93,4	47,6	50,1
	– wydajność pracy – UE-25=100 ^{b)}		108,4	107,5	100,0	100,0	51,0	58,6
	– PKB pc / PPS – tys. EUR		22,7	24,3	20,6	22,3	9,5	10,3
II	Zatrudnienie – wskaźniki (w %) ^{***}							
	– zatrudnienia (udział pracujących w liczbie ludności w wieku 15-64 lata)							
	– ogółem	70%	63,4	64,4	62,4	63,0	55,0	51,2
	– kobiet	60%	54,1	56,0	53,6	55,1	48,9	46,0
	– osób w wieku 55-64 lata	50%	37,8	41,7	36,6	40,2	28,4	26,9
	– osoby w wieku 25-64 lata uczące się i dokształcające (% udziału w ludności w wieku 25-64 lata)	12,5%	8,5	10,0	7,9	9,3		5,0
III	Edukacja innowacyjność i badania (Europejski Obszar Wiedzy)							
IIIa	Badania i rozwój (B + R)							
	– nakłady na działalność B + R w % PKB	3%	1,93	1,98	1,88	1,9	0,66	0,56
	– liczba wynalazków zgłoszonych do EPO ^{d)} / 1 mln mieszkańców		158,72	158,46*	133,61	133,59*	2,67	2,67**
	– liczba patentów udzielonych przez USPTO ^{d)} / 1 mln mieszkańców		66,66	71,34*		59,92*	0,34	0,42**
IIIb	Spółeczeństwo informacyjne							
	– udział gospodarstw domowych z dostępem do Internetu w gospodarstwach domowych ogółem (w %)		18,3	44,0			5,1	13,8
	– wydatki na technologie informacyjne w % PKB		3,2**	3,0	3,1**	2,9	1,6**	2,5
	– wydatki na technologie telekomunikacyjne w % PKB		3,1**	3,2	2,5**	2,6	4,3**	6,7
IIIc	Edukacja							
	– absolwenci szkół wyższych (nauki ścisłe, kierunki techniczne, informatyczne) w wieku 20-29 lat na 1000 mieszkańców	15%	11,0		10,2		6,6	9,0
	– inwestycje w kapitał ludzki: wydatki publiczne na edukację w % PKB		4,90		4,94		4,99	5,41*
	– osoby z wykształceniem co najmniej średnim w grupie osób w wieku 20-24 lat (w %) ***	85%	73,6	73,8	76,4	76,7	87,4	88,8
IV	Reformy gospodarcze							
	– transpozycja dyrektyw dotyczących rynku wewnętrznego	98,5%		35-85				
	– względne indeksy poziomów cen, UE- 15 = 100 ^{e)}		100	100	96,2	96,4*	54,2	57,5*
	– względne indeksy poziomów cen, UE-25 = 100 ^{e)}		104,0	104,0	100,0	100,0	56,3	53,3
V	Spójność społeczna							
	– stopa bezrobocia długookresowego 12 m-cy i więcej (w %)		3,5	3,3	4,0	4,0	7,6	10,7
	– zagrożenie ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferu społecznego (w %)		15,0	15,0		15,0	16,0	17,0*
VI	Środowisko naturalne/zrównoważony rozwój							
VIa	Zmiany klimatu							
	– stopień redukcji emisji gazów cieplarnianych w stosunku do roku bazowego	92% ⁱ⁾	96,3	97,1*	90,4	91,0*	68,3	67,7*
	– udział energii ze źródeł odnawialnych w całkowitej konsumpcji energii elektrycznej	22%	14,7	13,5*	13,7	12,7*	1,7	2,0*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	– energochłonność (kg ekwiwalentu olejowego na 1000 euro PKB)		193,3	191,7*	211,6	209,9*	675,8	650,1*
	Transport							
V1b	– kolejowy (mld tonokm)		249,3				54,6	49,6
	– samochodowy (mld tonokm)		127,0				72,8	78,2
	– lotniczy (mld tonokm)		302,9				6,0	6,9
	Zdrowie publiczne							
V1c	– zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych		4,7	4,3	5,2	5,0**	8,1	7,0
	– przeciętne trwanie życia (lata):							
	• mężczyźni		75,5	75,8*	74,4	74,8*	69,7	70,5
	• kobiety		81,4	81,6*	80,8	81,1*	78,0	78,9
	Gospodarka zasobami naturalnymi							
V1d	– odpady komunalne zebrane (kg/ mieszk.) ⁰		554,0	577,0	520,0	534,0	319,6	260,0

Przypisy do załącznika 3:

- a) dla UE-15, UE-25 i Polski – w latach 2000-2003,
- b) wydajność pracy liczona jako PKB wg siły nabywczej na 1 pracującego (przeciętnie w roku),
- c) EPO – European Patent Office,
- d) USPTO – United States Patent and Trademark Office,
- e) ceny detaliczne skonwertowane według PPS,
- f) dane szacunkowe,
- g) dotyczy przedsiębiorstw w sekcjach: C, D, E o liczbie pracujących powyżej 49 osób, które poniosły w danym roku nakłady na działalność innowacyjną,
- h) dotyczy przedsiębiorstw w sekcjach C.D.E o liczbie pracujących powyżej 49 osób,
- i) stopień realizacji Strategii lizbońskiej dla Polski wynosi 94%,
- * rok 2002,
- ** rok 2001, w BAEL nie były zbierane stosowne informacje,
- *** na podstawie badań siły roboczej w Polsce (w Polsce – BAEL) za II kwartał.

Źródło: EUROSTAT, tablica przytoczona w NPR 2007-2013, s. 99-100.

Literatura

- [1] Commission Staff Working Document in Support of the Report from to the Spring European Council, 22-23 March 2005.
- [2] Enlarging the European Union, Achievements and Challenges, European University Institute, March 2003.
- [3] European Council Brussels, 22 and 23 March 2005, Presidency Conclusions 7619/05, Brussels, 23 March 2005.
- [4] Facing the Challenge. The Lisbon Strategy for Growth and Employment, European Communities, November 2004.
- [5] Improving the Implementation of the Stability and Growth Pact, Council of the European Union 7423/05, Brussels, 21 March 2005.
- [6] James H., *Rośnie nowe supermocarstwo*, „Rzeczpospolita” 23-24 kwietnia 2005.
- [7] Lisbon European Council, „Bulletin of the European Union” 2000 nr 3.
- [8] Lisbon Strategy of Economic, Social and Environmental Renewal, SEC (2005) 160, Brussels, 3 February 2005.
- [9] Płowiec U., *Lizbońska strategia Unii Europejskiej. Wnioski dla Polski*, [w:] *Gospodarka Polski przed wejściem do Unii Europejskiej*, red. J. Lipiński, A. Sławiński, PTE, Warszawa 2003.

- [10] Szomburg J., *Biała Księga 2003, cz. I, Polska wobec Strategii lizbońskiej*, Gdańsk–Warszawa 2003.
- [11] Szwabe M., *Decyzja będzie we wrześniu*, „Rzeczpospolita” 23-24 kwietnia 2005.
- [12] Szwabe M., *Rosnące znaczenie Chin – wyzwanie dla UE*, „Wspólnoty Europejskie” 2005 nr 2.
- [13] The Bangalore Paradox, „The Economist”, 23 April 2005.

THE EVOLUTION OF THE LISBON STRATEGY – CHALLENGES FOR POLAND

Summary

The Lisbon Strategy was a complex programme of improving the competitiveness of member states economies. The primary challenges for Poland, resulting from the Lisbon Strategy, are the same as for “old” member states of the European Union. But the level of challenge is higher because of unemployment and lower level of development.